

Eindexamen Grieks vwo 2003-I

havovwo.nl

4.1 Antwoordmodel voor de vragen

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Tekst 1

Maximumscore 2

- 1 a. regel 13 1
b. Door de ringcompositie / door de herhaling (in regel 13) van het in regel 1 gebruikte werkwoord 1

Maximumscore 1

- 2 Omdat hier een door de dichter ingevoerde verteller aan het woord is / omdat hier (niet de dichter maar) Odysseus zelf de verteller is.

Maximumscore 2

- 3 Uit het feit dat Zeus Aeolus heeft aangesteld als bestuurder van de winden (regel 21–22). Onjuist: Uit het feit dat hij een zak met winden aan Odysseus meegeeft, die hij van de Kronide heeft gekregen.

Maximumscore 3

- 4 a. In het Grieks wordt de tegenstelling “overdag – ’s nachts” versterkt doordat de betreffende woorden naast elkaar staan / de chiasmatische structuur van het Grieks (“dineren overdag – ’s nachts slapen”) is in de vertaling verdwenen / het enjambement van het woord ἡματα is in de vertaling verdwenen. 1
b. Dat het huis naar gebrad geurt wordt in het Grieks uitgedrukt door het bijvoeglijk naamwoord κτισῆεν bij δῶμα. In de vertaling is dat een werkwoord geworden met δῶμα als onderwerp. 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.
c. “(zij zaten) nog lang en gelukkig” 1

Maximumscore 2

- 5 Eratosthenes bedoelde dat het volstrekt zinloos / onmogelijk is Odysseus’ route op een kaart aan te geven (omdat die route door sprookjesland voert).

Maximumscore 1

- 6 A

Maximumscore 1

- 7 regel 31

Maximumscore 2

- 8 ἐπήλυθε is aoristus en wordt gebruikt om een eenmalige gebeurtenis te beschrijven, namelijk dat de slaap Odysseus overviel 1
ἐνώμων is imperfectum en wordt gebruikt om een voortdurende handeling te beschrijven, namelijk dat Odysseus gedurende (bijna) de hele reis het schip bestuurde 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.
Indien de toelichting ontbreekt geen scorepunten toekennen.
Niet fout rekenen: de aoristus ἐπήλυθε heeft ingressieve waarde; de slaap overviel Odysseus.

Maximumscore 1

- 9 oorlogsbuit en (gast)geschenken
Fout: goud en zilver.
Alleen een scorepunt toekennen, indien beide elementen in het antwoord voorkomen.

Eindexamen Grieks vwo 2003-I

havovwo.nl

	Antwoorden	Deel-scores
	Tekst 1 en afbeelding	
	Maximumscore 2	
10	☐ regel 19–20 Niet fout rekenen: regel 23–24. Fout: regel 47–48.	
	Tekst 1 en 2	
	Maximumscore 4	
11	☐ a. ἡμὲν παυέμεναι ἢ δ' ὀρνύμεν (ὄν κ' ἐθέλησι) (regel 22)	<u>1</u>
	b. Bij Homerus zijn er mensen te zien die vuren brandend houden; bij Apollodorus is er rook te zien die uit (de schoorstenen van) de stad opstijgt	<u>1</u>
	c. Bij Homerus blijft onduidelijk waarom Aeolus de zak met winden eigenlijk meegeeft; bij Apollodorus wordt dat verklaard door de instructies die Aeolus geeft over het gebruik van verschillende winden in de zak	<u>2</u>
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	Maximumscore 1	
12	☐ regel 28	
	Maximumscore 3	
13	☐ • De Homerische epen zijn het eindpunt van een <i>lange mondelinge traditie</i> , (die al in de Myceense tijd is begonnen)	<u>1</u>
	• In de loop der eeuwen ontstond er een groot aantal <i>formules: steeds terugkerende woordgroepen of versregels</i>	<u>1</u>
	• die de zanger in staat stelden zijn gedichten al <i>improviserend te componeren</i>	<u>1</u>
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	Tekst 3 en tekst 1	
	Maximumscore 1	
14	☐ regel 42	
	Maximumscore 2	
15	☐ In tekst 1 heeft Odysseus Ithaca zelfs letterlijk in zicht, maar dan volgt de noodlottige actie van de makkers die de zak met winden openen.	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	Tekst 3 en het gelezen pensum	
	Maximumscore 2	
16	☐ “dwazen” (regel 4)	<u>1</u>
	Odysseus' makkers roepen in de Helios-episode de ondergang over zich af door Helios' runderen te slachten, hoewel ze wisten dat daarop een zware straf stond	<u>1</u>
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	Maximumscore 1	
17	☐ De Kikonen zijn een 'normaal' volk en behoren niet tot de sprookjeswereld waarin Odysseus in het vervolg terecht komt.	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	Tekst 4	
	Maximumscore 1	
18	☐ In de Onderwereld, op aanraden van Circe.	
	Alleen een scorepunt toekennen, indien beide elementen in het antwoord voorkomen.	

Eindexamen Grieks vwo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 2

- 19 Met “de andere”, gezien $\mu\omicron\delta\nu\upsilon\nu$ (regel 297)
Alleen scorepunten toekennen, indien beide elementen zijn genoemd.

Maximumscore 2

- 20 Twee van de volgende drie antwoorden:
- het optreden van Zeus
 - het intreden van duisternis
 - het in veiligheid brengen van de schepen.

Maximumscore 2

- 21 Inmiddels is (door de opgestoken storm) duidelijk geworden dat ze langer (dan hij had verwacht) op het eiland moeten blijven (waardoor het risico groter wordt dat zijn makkers zich aan het vee zullen vergrijpen).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

■ **Tekst 5**

Maximumscore 2

- 22 Voor de ik in tekst 5 is de vergetelheid die de lotos geeft een welkom geschenk. Voor de Homerische Odysseus is dat zeker niet het geval: het laatste wat hij wil is vergeten.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

■ **Het avontuur met de Cycloop**

Maximumscore 3

- 23 • De slimheid van Odysseus om zich voor te stellen als Niemand (tegenover de reus Polyphemos) 1
- De Cycloop denkt inderdaad dat hij een onbeduidende niemand tegenover zich heeft; hij begrijpt te laat dat zijn tegenstander Odysseus is (voor wie hij was gewaarschuwd) / Odysseus maakt zich pas bekend als hij van het eiland weg vaart 1
- De Cycloop geeft een uiterst valse draai aan de plichten van de gastheer / gastgeschenk
Of woorden van overeenkomstige strekking. 1

Eindexamen Grieks vwo 2003-I

havovwo.nl

4.2 Antwoordmodel voor de vertaling

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 24 Maximumscore 2 Ἐνθα μὲν Ἄτλαντος θυγάτηρ, δολόεσσα Καλυψὼ ναίει ἑϋπλόκαμος, Daar woont Atlas' dochter, de listige Kalypso met mooie vlechten,	
ἐνθα waar (relativum)	<u>1</u>
ἐνθα waar (vragend)	<u>0</u>
ἐνθα toen (voegwoord)	<u>0</u>
Deze foutmogelijkheden ook in de kola 31 en 41; maximaal twee keer aanrekenen. Voor kolon 35 geldt een aparte regeling.	
ἐνθα toen / dan (bijwoord)	<u>0</u>
Ἄτλαντος van Atlantos	<u>1</u>
Ἄτλαντος θυγάτηρ dochter Atlantos	<u>0</u>
Ἄτλαντος Atlantis / Atlantische Oceaan / Atlas-gebergte	<u>0</u>
ναίει woonde	<u>1</u>
Kolon 25 Maximumscore 1 δεινὴ θεός· een / de ontzagwekkende / geduchte godin / godheid;	
Niet fout rekenen: δεινὴ verschrikkelijk / geweldig (groot) / knap / kranig / geraffineerd θεός god	<u>0</u>
Kolon 26 Maximumscore 2 οὐδέ τις αὐτῇ μίσγεται οὔτε θεῶν οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων. (en / maar) niemand noch van de goden noch van de sterfelijke mensen / (en / maar) geen van de goden of sterfelijke mensen / stervelingen / (en / maar) geen enkele god of sterfelijke mens / sterveling gaat met haar om.	
τις wie / welke	<u>0</u>
αὐτῇ met haar zelf	<u>1</u>
αὐτῇ zelf	<u>0</u>
μίσγεται ging om met	<u>1</u>
Indien ook in kolon 24 fout (ναίει), hier niet opnieuw aanrekenen.	
μίσγεται θεῶν gaat om met goden	<u>0</u>
θεῶν van de godinnen	<u>1</u>
θεῶν vertaald als participium	<u>0</u>
θνητῶν ἀνθρώπων stervelingen en mensen	<u>0</u>
ἀνθρώπων mannen	<u>1</u>
Kolon 27 Maximumscore 2 Ἄλλ' ἐμὲ τὸν δύστηνον ἐφέστιον ἤγαγε δαίμων οἶον, Maar mij alleen, de / deze ongelukkige / in een slechte toestand verkerend, leidde / voerde / bracht een godheid naar Kalypso's huis,	
ἄλλ' vertaald als vorm van ἄλλος	<u>0</u>
ἐμὲ niet vertaald (alleen τὸν δύστηνον als object)	<u>0</u>
ἤγαγε vertaald als praesens	<u>0</u>
ἤγαγε niet herkend als vorm van ἄγω	<u>0</u>
δαίμων niet vertaald als onderwerp	<u>0</u>
οἶον verbonden met δαίμων	<u>0</u>

Eindexamen Grieks vwo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 28 Maximumscore 2 ἐπεὶ μοι νῆα θοήν (kolon 29) Ζεὺς (kolon 29) ἐκέασσε omdat / toen / nadat Zeus voor mij het snelle schip / mijn snelle schip had verbrijzeld	
Niet fout rekenen: nadat Zeus mijn snelle schip verbrijzelde Niet fout rekenen: ἐπεὶ want μοι object	<u>0</u>
νῆα niet herkend als acc. van ναῦς	<u>0</u>
νῆα op mijn schip	<u>0</u>
θοήν scherp / puntig	<u>1</u>
θοήν snel invallend	<u>0</u>
Kolon 29 Maximumscore 2 ἀργῆτι κεραυνῶ (kolon 28) ἐλάσας nadat / toen hij het had getroffen / trof / door het te treffen met zijn helder witte / stralende bliksem	
Niet fout rekenen: ἀργῆτι κεραυνῶ vertaald bij kolon 28 Niet fout rekenen: terwijl hij trof Niet fout rekenen: ἐλάσας nevenschikkend bij ἐκέασσε (hij trof en verbrijzelde) slang	<u>0</u>
Kolon 30 Maximumscore 2 μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ. midden op de wijnkleurige / violette / donkere zee.	
μέσῳ ἐνί op de middelste	<u>0</u>
μέσῳ niet verbonden met πόντῳ	<u>0</u>
ἐνί niet herkend als voorzetsel	<u>0</u>
οἴνοπι met wijnranken bekranst (οἴνωψ)	<u>1</u>
Kolon 31 Maximumscore 2 Ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἀπέφθιθεν ἔσθλοὶ ἑταῖροι, Daar / toen kwamen alle / al mijn andere dappere / goede / edele makers om,	
ἐνθα waar (relativum)	<u>1</u>
ἐνθα waar (vragend)	<u>0</u>
ἐνθα toen (voegwoord)	<u>0</u>
ἄλλοι niet vertaald	<u>1</u>
ἄλλοι van andere soort / van ander uiterlijk	<u>0</u>
πάντες geheel / helemaal	<u>1</u>
ἔσθλοὶ kostbaar	<u>1</u>
ἔσθλοὶ voorspoedig / gunstig	<u>0</u>

Eindexamen Grieks vwo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 32 Maximumscore 2 αὐτὰρ ἐγὼ (kolon 33) ἐννῆμαρ φερόμην· maar / en ik werd negen dagen (lang) meegevoerd / (voort- / weg)gedragen / ik dreef rond;	
φερόμην ik droeg / sleurde mee	<u>0</u>
φερόμην ik werd verdragen	<u>0</u>
φερόμην vertaald als praesens	<u>1</u>
Kolon 33 Maximumscore 2 τρόπιν ἀγκὰς ἐλών νεὸς ἀμφιερίσσης nadat ik de kielbalk van het aan beide kanten gebogen schip in mijn armen had gepakt	
ἐλών werkwoord(svorm) niet herkend	<u>0</u>
ἐλών verkeerd onderwerp	<u>0</u>
νεὸς niet vertaald als gen. van ναῦς	<u>0</u>
ἀμφιερίσσης verbonden met τρόπιν	<u>1</u>
Kolon 34 Maximumscore 3 δεκάτη δέ με νυκτὶ μελαίνῃ νῆσον ἐς Ὠκυγίην πέλασαν θεοί, (en / maar) in de tiende donkere / zwarte nacht / deden de goden mij het eiland Ogygia naderen,	
δεκάτη νυκτὶ μελαίνῃ na tien donkere nachten	<u>2</u>
op de tiende dag in de donkere nacht	<u>2</u>
νυκτὶ μελαίνῃ zwartgemaakte nacht	<u>1</u>
μελαίνῃ opgevat als werkwoordsvorm	<u>0</u>
νῆσον niet vertaald	<u>1</u>
πέλασαν werkwoord(svorm) niet herkend	<u>0</u>
πέλασαν vertaald met tegenwoordige tijd / voltooid verleden tijd	<u>2</u>
πέλασαν intransitief vertaald	<u>0</u>
θεοί niet als subject	<u>0</u>
Kolon 35 Maximumscore 1 ἔνθα Καλυψὸ νάει εὐπλόκαμος, δεινὴ θεός, waar Kalypso woont met de mooie vlechten, de / een ontzagwekkende / geduchte godin,	
ἔνθα daar	<u>0</u>
Andere fouten beoordelen zoals in kolon 24–25, maar indien ook daar fout, hier niet opnieuw aanrekenen.	
Kolon 36 Maximumscore 2 ἦ με (kolon 37) ἐνδυκέως ἐφίλει τε καὶ ἔτρεφεν die mij met liefde / met zorg / graag gastvrij ontving en me te eten gaf / me voedde	
Niet fout rekenen: als hoofdzin vertaald.	
ἐφίλει en/of ἔτρεφεν als praesens vertaald	<u>1</u>
ἔτρεφεν grootbrengen / opvoeden / opleiden / dik maken	<u>0</u>

Eindexamen Grieks vwo 2003-I

havonwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 37 Maximumscore 1 λαβοῦσα nadat ze me had opgenomen / meegenomen	
Niet fout rekenen: nadat ze me opnam Niet fout rekenen: λαβοῦσα nevenschikkend vertaald met ἐφίλει τε καὶ ἔτρεφεν. Niet fout rekenen: grijpen / aantreffen.	
begrijpen	<u>0</u>
terwijl ze me opnam	<u>0</u>
Werkwoord(svorm) niet herkend	<u>0</u>
Kolon 38 Maximumscore 2 ἡδὲ ἔφασκε en (die) zei / pochte / dacht	
Niet fout rekenen: als hoofdzin vertaald. ἡδὲ vertaald als ἦδη / ἦδε	<u>0</u>
ἡδὲ onvertaald	<u>0</u>
ἔφασκε verkeerd onderwerp	<u>0</u>
Kolon 39 Maximumscore 2 θήσειν ἀθάνατον καὶ ἀγήραον ἡματα πάντα mij onsterfelijk en eeuwig jong te (zullen) maken (gedurende) alle dagen;	
Niet fout rekenen: ἀθάνατον goddelijk	
ἀγήραον onveranderlijk	<u>1</u>
ἡματα πάντα iedere dag	<u>1</u>
ἡματα πάντα bij ἔφασκε	<u>1</u>
ἡματα πάντα lijdend voorwerp	<u>0</u>
ἡματα levensomstandigheden	<u>0</u>
Kolon 40 Maximumscore 2 ἀλλ' ἐμὸν οὐ ποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν. maar nooit overtuigde ze mijn hart in mijn borst / binnenste.	
ἀλλ' vertaald als vorm van ἄλλος	<u>0</u>
Indien ook in kolon 27 fout, hier opnieuw aanrekenen.	
ποτε wanneer	<u>0</u>
ποτε niet vertaald	<u>1</u>
Niet fout rekenen: θυμὸν ziel / geest.	
θυμὸν leven / moed / gezindheid / karakter / wens / verlangen / toorn	<u>0</u>
ἐνὶ niet herkend als voorzetsel	<u>0</u>
Indien ook in kolon 30 fout, hier opnieuw aanrekenen.	
στήθεσσιν gevoelens / gedachten / borsten	<u>1</u>
ἔπειθεν opgevat als medium	<u>0</u>

Eindexamen Grieks vwo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 41	
Maximumscore 2	
Ἔνθα μὲν ἐπτάετες μένον ἔμπεδον, Daar (ver)bleef ik zeven jaar lang onafgebroken,	
ἔνθα waar (relativum)	<u>1</u>
ἔνθα waar (vragend)	<u>0</u>
ἔνθα toen (voegwoord)	<u>0</u>
ἔνθα toen (bijwoord)	<u>1</u>
Niet fout rekenen: μένω wachten.	
μένω dralen / stand houden	<u>0</u>
μένον werkwoord(svorm) niet herkend	<u>0</u>
μένον zij bleven	<u>0</u>
Kolon 42	
Maximumscore 2	
εἶματα δ' αἰεὶ δάκρυσι δεύεσκον, (en / maar) altijd / voortdurend / telkens bevochtigde ik mijn (goddelijke) kleren met tranen,	
εἶματα tapijten	<u>0</u>
δάκρυσι vertaald als werkwoordsvorm	<u>0</u>
δεύεσκον zij bevochtigden	<u>0</u>
Indien ook in kolon 41 fout (μένον), hier opnieuw aanrekenen.	
Kolon 43	
Maximumscore 2	
τά μοι ἄμβροτα δῶκε Καλυψώ· de goddelijke / onsterfelijke / heilige (kleren) die Kalypso me gegeven had / gaf;	
τά opgevat als demonstrativum	<u>1</u>
ἄμβροτα uitgestorven / zonder mensen	<u>0</u>
δῶκε werkwoord(svorm) niet herkend	<u>0</u>
Kolon 44	
Maximumscore 2	
ἀλλ' ὅτε δὴ ὕγδοόν μοι ἐπιπλόμενον ἔτος ἦλθεν, maar toen (dan) na verloop van tijd voor mij het achtste jaar was gekomen / kwam,	
ὅτε vertaald als bijwoord	<u>0</u>
μοι niet vertaald	<u>1</u>
μοι vertaald als possessivum bij ἔτος	<u>1</u>
ἦλθεν werkwoord(svorm) niet herkend	<u>0</u>
ἦλθεν verkeerd onderwerp	<u>0</u>
Kolon 45	
Maximumscore 2	
καὶ τότε δὴ μ' ἐκέλευσεν (kolon 46) νέεσθαι." toen (dan) droeg ze me op / beval ze me terug te gaan."	
τότε vertaald als voegwoord	<u>0</u>
Indien corresponderend met ὅτε als bijwoord vertaald in kolon 44 maximaal 2 scorepunten in mindering brengen voor kolon 44 en 45 samen.	
τότε niet vertaald	<u>1</u>
ἐκέλευσεν verkeerd onderwerp	<u>0</u>
ἐκέλευσεν werkwoord(svorm) niet herkend	<u>0</u>
Niet fout rekenen: infinitief afhankelijk van ἐποτρύνουσα (kolon 46).	

Eindexamen Grieks vwo 2003-I

havonwo.nl

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 46 Maximumscore 1 ἐποτρύνουσα terwijl ze me aanspoorde	
Niet fout rekenen: nevenschikkend vertaald met ἐκέλευσεν. nadat ze me had aangespoord	<u>0</u>
werkwoord(svorm) niet herkend	<u>0</u>